

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP. — UDVARHELYVÁRMEGYE, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Előfizetési díjak: Egész évre 4 frt. Fél évre 2 frt. Negyed évre 1 frt. Egy példány ára 8 kr. Papoknak és tanítóknak egész évre 3 frt. — Hirdetések és előfizetési díjak a kiadóhivatalhoz (Betegh Pál könyvnyomdája) intézendők. Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

Felelős szerkesztő: **Dr. Vajda Emil.**
Főmunkatárs: **Pogány Kornél.**
Társ szerkesztők: **Solymossi Endre.** **Embery Árpád.**
Kiadó- és lap tulajdonos: **Betegh Pál.**

A lap szellemi részét illető közlemények a főszerkesztőhöz intézendők. Kéziratok nem adandók vissza. — Hivat. alos hirdetések 100 szög 2 kr., azonfelül minden szó 1 kr. magán hirdetések 1 cm. ként 3 kr. — Hirdetés és nyiltér díja előfizetendő.

Ipariskolánkról.

II.

Lapunk f. évi 25-ik számában elmondunk egyet-mást az ipariskolai tanítás akadályairól s ennek elhárításáról. Ehhez soroljuk első sorban azt, hogy a mesteriparosok csak olyan gyerekeket vállaljanak el tanonczul, a kik irni, olvasni s számolni tudnak. Sokkal több hasznát vehetni az ilyeneknek. Igen üdvös dolog volna, ha a népiskolai tanítók figyelemmel kísérik a gyermekek hajlamát s ha valamelyik az ipar bármely ágában is ki akarja képeztetni magát, ez alapon tenné meg a mesternek az ajánlatot.

Ez uton csak olyanok kerülnek az iparos pályára, kik hajlamukat követve, örömmel foglalkoznak mesterségökkel s nem kényszerűségből hajtának rá valamely iparág üzésének elsajátítására. Kiben hajlamos valamilyen munka kifejtésére, ott a tökéletességre való törekvés is hiányzik; fokozatos képzésről szó sem lehet. Az olyan tanoncz, kit ráhajtának valamely mesterség elsajátítására, kényszerűségből s a megélhetés keserű tudatától hajtva ugyan teljesítheti kötelességét, de munkáján mindig meg fog látszani, hogy nem igazi passio hozta létre.

Hogy az ipariskola a gyenge elemektől megszabadulhasson, legjobb volna megkövetelni, hogy az ipariskola I-ső osztályába csak az olyan tanulók vétessenek föl, kik a IV-ik elemi osztályt sikerrel végezték. Ez által két dolgot érünk el. Jó és használható anyag kerülne az I-ső osztályba, mely haladhatna s melylyel eredményt lehetne fölmutatni; másfelől az előkészítő osztály válnék fölöslegessé, melynek az ipariskolánál nézetünk szerint semmi helye nincsen.

Az ipariskolának első sorban szakiskolának kell lennie, mely azon ismeretekre tanítja meg a tanonczot, melyekre e pályán elkerülhetlenül szükség van. Nem foglalkoz-

hatik a tanulás elemi részeivel, irással, olvasni tanulásal. Ez az elemi iskola földadata.

Nagyon különös eset az is, hogy valamelyik tanoncz bármily rossz tanuló is legyen, akárhányszor bukja, legyen bár az I-ső osztály tanulója, ha kitelt a három évi munkaideje, munkakönyvet nyer s föl szabadul. Ez a legferdebb dolog a világon. Az ipartörvény és miniszteri rendelet e tekintetben nem is intézkedik s az iparostanoncztól nem kíván semmiféle alapismeretet életbelépése alkalmával. Ugyan mi lesz az ilyen tanulókból, milyen segéd s milyen önálló iparos mester, kik ily kevés elméleti ismerettel lépnek az élet küzdterére.

Ha látják a tanonczok, hogy ily bizonyítványt is föl szabadulnak, ha azt tapasztalják, hogy ennek semmi erkölcsi értéke nincs, akkor kényszerből eljárnak szorványosan az órákra s akkor is figyelmen kívül nem lévén semmi erkölcsi rugó, mely a szorgalomra s a lelkiismeretes tanulásra ösztönöznék őket. Ilyet azt hisszük, nem akarhat a törvényhozás. Az ipariskolának célja van, mely nem lehet más, mint az, hogy az iparos elméleti ismereteket a gyakorlati előnyökkel párosítani tudjon s így az ipar fejlődésének föllendülését elősegítse.

Városi közgyűlés.

Székely-Udvarhely város képviselőtestülete f. hó 5-én d. u. 4 órakor rendkívüli közgyűlést tartott Kassay F. Ignác polgármester elnöke alatt, melynek fontosabb határozataiból közöljük az alábbiakat.

Az új városház építéséhez a r. k. ker. papság, a Ferencz-rendi szerzet és Kassay Lászlótól megvásárolt telkek szerződése elfogadtatott s megerősített végett a belügyminiszteriumhoz felterjesztetni határozatott; utasítván a tanács, hogy a tervrajzot és költségvetést szerezzék be s az építési költségekről még a folyó évben megkésztendő jövő évi költségvetésben gondoskodják, hogy 1897. év tavaszán az építés feltétlenül megkezdhető legyen.

A szinpartoló-egylet kérése, hogy a régi városház színházzá alakíttassék át, azon indokból: miután e helyiség piacrendezési és városépítési szempontból korábbi jogérvényes határozat folytán lebontandó, másképp pedig az építendő városházban egy ily célra és bálók stb. tartására alkalmas helyiség lesz építve, nem volt teljesíthető.

A piacon levő talpérlelő, csizmadia, fazekas, szücs és mészáros társulatok tulajdonát képező áruhelyiségek eltávolítása tekintetéből, miután a nevezett társulatokkal már több rendben folytatott tárgyalás után sem lehetett békés egyezsége jutni, a törvényes kiszajátítás iránt utasítva lett a tanács, hogy a tisztí ügyészszel az eljárást mulhatlanul megindíttassa.

Szabó Ferencz háztulajdonos, a jelenlegi városház bérletét felmondotta. A tanács utasítva lett új bérhelyiség gondoskodására.

Szabó Ferencz városi képviselő és társai indítványára elhatározatott, hogy a város összes javadalmainak bérbeadása, melyek jelenleg házilag kezelték, a közs. t. 110 §-ára való tekintetéből, 15 nap alatt kitézendő újabb tanácskozás és érdemleges határozat hozatal alá vétessenek.

Ifj. Asztalos Lajos, Bartók István, Baláska Károly, Benedek Géza, Fischer Ferencz, Horon Károly, Nagy János, Orbán Dénes, Pál Márton, Szabó József, Szabó Gyula és Tamás Mózes iparosoknak, mint a kik az ezredéves országos kiállításra kiállítási tárgyakkal részt vesznek, felutazási segélykép 10-10 frt, összesen 120 forintot utalványozott a képviselőlet a város pénztárából.

Az állami kö- és agyagipari szakiskola felügyelő-bizottságába 1896-95. évekre dr. Kassay Albertet és Demeter Dénest választották meg.

Egyházi élet.

A székelykeresztúri unitárius egyházkör f. év július 30-án Pálfi Ferencz köri főgondnok és Raffaj Domokos esperes elnöke alatt Bözöd-Ujfaluban tartotta meg az évi közgyűlést.

A közgyűlést isteni tisztelet előzte meg, mely alkalommal Göncz Mihály firtosváraljai lelkész mondott a papi hivatásról szép egyházi beszédet. A közgyűlésnek millennáris jelleget adott Pálfi Ferencz felügyelő elnöki megnyitója.

A tanácskozáson az egyházi belélet fejlesztésére vonatkozó dolgok tárgyalattak és intéztettek el.

A többek közt Ferencz József unit. püspök-

TÁRCSA.

Korszerű.

Ötre jár a damen-óra
Verőfényes délután;
Majálisra kész a lány, a
Gardedam késik csupán.

Hej pedig a lányka már is
Tánczosokról álmodik,
S ujjja begyén számítja, hogy
Ez az első... második...

Alkony végén nagy lihegve
Jön a gyors cselédkövet:
A gardedam migrént kapott...
(Anzagoltja nem jöhet.)

A lány peches és malörös
Fucos a majális! kiált;
Befagyott, mint dupla gusztá,
Puff neked emanczipált!

Gardedam nélkül tehát a
Lányszabadság mit jelent?
Az ártatlan naivságnak
Egy nagy ádjó s compliment!

Delfin.

A kiállítás legszebb dicsérete.

Irta: Fülöp Sz. Lajos.

Sajátságos és eredeti nép ez a székely nép. Ethnografusaink egyhangulag elismerik, hogy

a hazánkban élő népfajok között ősiségre, szabadságszeretetre, szorgalomra, szeszességre egyik nép sem hasonlítható össze a székelylyel.

Atilla ivadékának tartja magát. Ez a legfőbb büszkesége. Mint ilyen járult az etelközi vérszerződéshez.

Szabad, független és kiváltságos nép volt mindig. Innen van, hogy bárkivel szemben nyílt, egyenes, szokimondó.

Munkás és szorgalmas. Azt tartja, hogy a fehérkezü kovácsnak fagaras való. Kulturája egyedül saját munkájából fakadt. A székely adja még ma is Erdélynek a honoratiorok legnagyobb számát.

Kiváltságos multja után nehezen türi a függési viszonyt. Az adó nagy magyarázás után ment ennek a katonanépnek fejébe.

A hatvanas években történt. A kiegyezés Ausztriával már megtörtént, a mikor a székelyek székgyűlést tartottak. Az alkirálybíró többek közt erről a kiegyezésről is beszélt. Megmagyarázta a bizalmatlankodó székely atyafiaknak, hogy mi az a közösügy Ausztriával?

— Látják kendtek, hogy jóformán Ausztria a közös kiadásokhoz X százalékkal járul — fejtegette a királybíró — Magyarország pedig X százalékkal.

— Fizesse azt is a némót! kiáltott fel nagy haragosan egyik zekés székely, mire oly egetverő kacagás hangzott fel a terebben, hogy a további komoly tanácskozás lehetetlenné vált.

Ilyen zekészekelyek jártak a napokban Budapesten.

Szép magasszál emberek, a kik pár év óta. közös kasszába rakták megtakarított filléreiket

hogy „Magyarország“ fővárosát megláthassák s — mint mondák — a kiállításban is megtorduljanak.

Szegény Orbán Balázs, ha látta volna őket, megesküszik vala, hogy ezek a székely vendégeink a gátkötő scithák maradéka. Egyébiránt Jókai saját szavaival a székelyek humereditéből az utolsó körömszakadtáig nem engedünk el egy hajszálnyt is.

A székely atyafiak között volt egy árvátfalvi ember is, ki egyik udvarhelyi ismerősével találkozva, nagy fejszóválás közt beszélte el a látott és tapasztalt dolgokat.

— Hát a kiállításban volt-e Józsi bá?
— Má, hogy az istencsudájába ne löttem volna Dénos uram, mikor ezé kötöttem ideig.

— Mondja csak, Józsi bá! hogy tetszik kendnek a kiállítás?

— Hej, Dénos uram! nagy lépést tött a magyar; látom a kiállításból. Sok pénzbe kerülhetett ez a lépés. Eppen ezé nem bánom, ha ebbe a minitumba két pengővel több adót fizetök.

Sok magasztalás hangzott el szóban és írásban az ezredéves kiállítás szépségéről, nagyszerűségéről.

A lelkesedés heve ugy a fehér asztaloknál mint a szerkesztőségek asztalain szerzőgő tollak egekig emelte baladásunkat.

Szóval sok szép konvencziós vagy önként fakadt öszinte elismerés történt: de a legeredetibb, legszebb nyilatkozatot kiállításunkról mégis ez az árvátfalusi székely ember mondotta!

höz a királyi kintúntetés alkalmából üdvözlő felirat küldése határozott.

A gyűlés befejezése után az állami elemi iskola tanterében közébre gyűltek, melyen nemcsak férfiak, hanem nők is részt vettek.

Az ebéd folyamán felköszöntötte Pálffy Ferencz kőri főgondnok a koronás királyt, mint második Árpádot, ki a magyar nemzetet az új ezerévébe bevezette.

Dr Jankovich Pál, Ferencz József unitárius püspököt, Pálffy Ferencz gróf Haller János Udvarhelyvármegyei érdekes főispánját, Nagy Mózes nagysolymosi lelkész Sándor Mózes kir. tanácsos tanfelügyelőt, Németh István Pálffy Ferenczet, Sándor Áron nagykadácsi pap Raffaj Domokos esperest, Végh Mihály ravai pap Nagy Ferencz bözödújfalvi róm. kath. plebánost, ki a székelykeresztúri unitárius egyházkör papjaira és tanítóira köszöntött stb.

TANÜGY.

Tanítói gyűlés

Az udvarhelymegyei róm. kath. általános tanító-egylet 1896. augusztus 4-én, a főgymnasium tornacsarnokában díszgyűlést tartott.

A »Hymnus« élénklése után Jung-Cseke Lajos apát, elnök olvasta fel nagyon szép megnyitóját, híven rajzolva az általános művelődés fokozatos haladását.

Majd a múlt gyűlés és választmány jegyzőkönyvét, valamint a titkári jelentést olvasta fel Ferencz József egyll. jegyző, melyet a közgyűlés tudomásul vett.

Értekezett Sándor Domokos keresztúri kép. tanár a népiskolai anyanyelvi oktatásról, melynek nagyon is figyelemre méltó kivonata:

Vezérgondolata: a népiskola növendékének s nyelvtani ismeretekre csak annyiban és azért van szüksége, hogy egyfelől a nyelvbéli kifejezésének szövevényeibe behatolni, másfelől magát írásban és élőszóval irodalmilag helyesen kifejezni képes legyen.

E czélból nem szükséges magát a népiskola növendékének a nyelvtani (szó- és mondattani) műszavak (épen nem czukros) kásahegyén keresztül vágnia és így idejének, erejének, kedvének legnagyobb részét reá nézve értéktelen munkával vesztegetnie, hanem a tanító ejtse módját annak, hogy növendékét minden egyes olvasmány szövegéből alkalmazandó kérdések segítségével az olvasmány legutolsó porozikájának a teljes megértésére vezesse s az így tárgyalt olvasmányt minden egyes esetben használta-sa fel a növendék értelmi fejlettségéhez mért szóbeli meg írásbeli előadás tárgyául.

Hazafias szavaltat tartott Borbáth József tanító, díszbeszédet pedig Oláh Antal székelykeresztúri plebános lelkes szóokki hévvel, melyet a teljes számmal jelenlévő tanítói kar és kerületi papság meg is tapsolt.

Ezek után Török Elek szenttamási k. tanító, Márton József volt fenyédi k. tanító és Sándor Mihály a volt zeteiaki tanító feletti emékbeszédeket olvasták fel.

A pénztárosi jelentést tudomásul vették s hitelesítésre Petres Viktor, Gáspár János és Gál Sándor tagok kérték föl.

Az indítványok során felolvastatt a kérés, melyet Süller István szenttamási plebános szerkesztett, hogy a millenáris év a tanítók nyugdíjába 5 évek tudassék be. Kérést a gyűlés elfogadta s a főtanársághoz való beterjesztés végett az elnökséget kérte föl.

A jövő gyűlés programjának megállapítása után a gyűlés a Szózat hangjai mellett oszlott szét.

— **Értesítés.** A sz. Ferencz-rendi nővérek nagyszabani tanintézetében hazánk ezeréves fönállásának maradandó emlékeül nyilvános elemi tanítónőképzédt állítanak s annak első évfolyamát folyó évi szeptember hó kezdetével megnyitják. Így az intézet óvodát, elemi és felső leányiskolát és tanítónőképzédt foglal magában és egy internátust mintegy 150 heunlakó növendék befogadására berendezve. Az intézet Szeben legegészségesebb aján fekszik, gyönyörű kilátással, minden oldalról kerttel körülvéve. Tantermei, lakó- és háló-szobái tágasak, magasak és világosak, könnyen szellőztethetők, a legújabb paedagogiai, főképp egészségi kívánalmaknak teljesen megfelelőek. Van nagy játszótér, jól berendezett téli és külön nyári fürdője. Bővebb felvilágosítással készséggel szolgálunk kiadóhivatata.

Irodalom.

— **Szeptember 30-án** avatják fel Kolozsvárt a Mátyás-szobrot. A szobor költségei azonban még összegyűjtve nem lévén, a szobor-bizottság újabb gyűjtést indított. E czélú kívánta ismert költőnk Felszeghy Dezső is előmozdítani, midőn »Ezerév«

czímmel egy szép irodalmi becsű ódát irt és a szobor javára való kiadását az »Erdélyi Híradó« szerkesztőségének felajánlotta. Nevezett szerkesztőség a hazafias czélra való tekintetből örömmel vállalkozott a kiadásra és a munkát egy díszesebb és egy olcsóbb kiadásra közreadta. A díszesebb kiadás ára 50 kr, az olcsóbb 20 kr. Az összegek Radnóti Dezső szerk. nevére, Kolozsvárra küldendők.

— **Egy székely könyv diadala.** A »Budapesti Hírlap« f. évi augusztus 3 ikszámában a Székely-Udvarhelyen Betegh Pál könyv- és hírlapkiadónál megjelent Derzsi »Élet könyve« című műről így ír: »Élet könyve«, mint állandó házi orvos, írta Derzsi József. Jó ízű zamatos magyarsággal a megmozdíthatlan erős meggyőződés hangján írott könyv a vízzel, lepedőzéssel és mértékletességgel való gyógyítás mellett, hadat, jeve a teának, kávénak és pálinkának s a falusi vénasszonyok babonás gyógyításának. Nem az orvosnak izen hadat, sőt látszik, hogy az orvosi kutatás legújabb fázisait ismeri és gyógyításainál mint faktort számba is veszi, hanem annak a közönségnek ír, a mely falukon elszórva, nem egy könyvet jut mindjárt súlyos bajában orvoshoz és ezeket kéri, biztatja, fenyegeti, hogy mit tegyen, mit mulasszon hirtelen betegségében, mert ez még pénzbe sem kerül, csak egy kis gondosságra és szeretetbe. Könyve végén pedig két fejezetben olyan igazán megszívlelhető tanácsokat osztogat, hogy szívesen ajánlhatjuk bárkinek olvasásra. A könyvnek minden ize magyar, jó ízű, székely árnyalattal. Kapható ifj Nagel Ottónál, ára 3 korona. (R.) (Ifj. Nagel Ottó a főváros legelső könyvkereskedőinek egyike Múzeum-körút 2 sz. alatt.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Személyi hírek.** Dr László Mihály, városunk érdekes képviselője, szerda óta körünkben időzik s ma délután 5 órakor a Galter-kertben képviselői beszámolót tart. — P. Kóry Ottó helybeli szerzetes tanítót a rend kormány marosvásárhelyi házfőnöknek nevezte ki; a sokoldalú tehetséggel megáldott szerzetes távozását — ki főleg a gyermekszínielőadások terén nagy népszerűségnek örvendett — ösztönén sajnáljuk.

— **Esküvő.** Gáspár Ferencz helybeli bórkereskedő e hó 8-án d. e. tartotta esküvőjét Tischer Mariskával Farkaslán.

— **A szabadelvű párt** népes értekezletet tartott e hó 6-án, melynek bő tudósítását térszűke miatt a jövő számunkban adjuk.

— **A mai műkedvelői előadás,** a máris tapasztalt érdeklődés után itélve nemcsak szellemileg, hanem anyagiilag is fényes sikerűnek ígérkezik.

— **A polgári kör** múlt vasárnapi mulatsága igen szépen sikerült s mint halljuk 60 frt tiszta jövedelmet hozott a kör javára. Az intelligens osztály is szépen volt képviselve; a többek közt ott láttuk Ugron János alispánt és nejét, Ugron Zoltán képviselőt és nejét, Mikó Árpád marostordamegyei főispánt, dr Solymossy Lajos igazgatót, Sándor Mózes tanfelügyelőt stb. Az érdekes és kellemes mulatság eltartott hajnalig, reggelig vagy talán még tovább is....

— **Primíciia.** Bálint Péter új áldozár e hó 6-án tartotta első szentmiséjét szülőfalujában, Malomfalván, melynek e napon bucsuja is vagyion. A kézvezetői tisztelet Jung-Cseke Lajos apát végezte. Délben Péterfy József esperes uri házában gazdag ebédet adott az ünnepelt rokonai, kartársai s ismerősei tiszteletére.

— **Kongrua gyűlés.** Kerületi gyűlést tartottak az udvarhelyi esp. kerület papjai 4-én, melynek tárgyat a kongrua érdekében elrendelt jövedelem összeírások megbeszélése képezte. Értekezlet után a szép számmal egybegyűlt papság az udvarhelyi apát vendégszerető házához volt hivatalos.

— **Kosaras nyári táncmulatságot** rendez e hó 15-én a homoród vidéki ifjuságr Gyarmathy Dezső »Nyires« nevű erdejében. A tiszta jövedelem jótékonyozásra megy. (Mire? Valami talán jut az oszlopnak is. Szerk.)

— **Székely iparosok alkalmazása.** A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara tudatja, hogy a budapesti m. kir. állami gépgyárba f. évi augusztus havában több ügyes vasgyalus, vésős és marós lesz felvehető. Fölvétetni kívánók kérvényükkel a nevezett kamarához fordulhatnak.

— **A posta- és távirtdánál** kezelési szolgálatra alkalmazandó és 500—700 frtig emelkedő fizetés s az 1893. évi IV. t. cz. által megállapított lakpénz-illetményekkel járadalmazott posta- és távirtdánszéki tisztviselők képzésére folyó évi szept. 15-től

kezdve 6 hónapra terjedő gyakorlati tanfolyamokat a m. kir. kereskedelemügyi miniszter a következő városokban: Eger, Vác, Miskolc, Máramaros-Sziget, Brassó, Maros-Vásárhely, Debreczen, Nyiregyháza, Kaposvár, Nagy-Kanizsa, Léva, Zsolna, Győr, Szombathely, Paucsova, Szabadka és Eszék. A tanfolyam hallgatói beiratási és tandijért 10 forintot kötelesek fizetni. Pályázati kérvények folyó hó 31-éig a már szolgálatban levők előjárójuk útján, a többiek pedig az illető szolgabíró vagy polgármester útján a nevezett városok postaigazgatóságához czimezve beadandók. További bővebb felvilágosítással szívesen szolgálunk kiadóhivatata.

— **A III. oszt. keresetadó** s a nyilvános számadásra kötelezett egyletek és vállalatok adójára vonatkozó megállapítási tárgyalások folyó hó 3-án már megkezdettek s 5., 6., 7. és 8-án tárgyalattak több községgel. A tárgyalások a községekkel 10., 11., 12., 13., 14., 17., 18., 19. és 21-ikéig folytatva lesznek. Székely-Udvarhely városra vonatkozólag pedig folyó hó 22., 23., 25., 26., 27. és 28-án tartattak a tárgyalások a helybeli kir. pénzügyigazgatóságnál. Felhívjuk az érdekeltek és érdeklődők figyelmét.

— **Nagy tüzvész** pusztított Felső-Sófalván e hó 5-én. Szőke Illés községi pénztárnok háza kigyulladt s 14 ház és gazdasági épület a berakott takarmányokkal együtt a lángok martaléka lett. Egy kis gyermek bennégett és egy ravatalon volt halottat csak nagy bajjal lehetett a porráégtéstől megmenteni. A kár több ezer frtra rug s csak kevés volt biztosítva. A tűz állítólag gondatlanságból származott.

— **Bankóba utazott.** Bokor György, állítólag sepsiszentgyörgyi birtokos gazda, fényképész, kit egy ízben bankócsinálásért a marosvásárhelyi kir. törvényszék 6 évi fogságra ítélte, csalással és csalási kísérletekkel próbált szerencsét városunkban Hetenként a hetivásárookra járt és utja közben — valószínűleg bankócsinálással csábítgatva az illetőket — mindig fogott egy-egy baleket, kit aztán a bankócsináláshoz szükséges kellekek beszerzése címén, kisebb nagyobb mértékben megpumpolt. Így pumpolta meg homoródjánosfalvi Fabricz János kőfaragó olasz származású vállalkozót is, midőn a múlt hó 28-án 45 frtot kicsalt tőle s utasította, hogy a vásárolt holmikát (1000 iv fogalmi papírt és 2 fél literes korsó tintát) a kaczai állomáshoz szállítsa. Fabricz hűségesen szót is fogadott, azonban a csaló sehol sem mutatkozott. A múlt kedden Fabricz Székely-Udvarhelyre jött, remélvén, hogy a jómadárral ismét találkozik, kit Boldogfalva felől a város végén várt. Jött is pontosan a jó madár s épen egy ujjal csaláson törvén fejét, Fabricz lefűlelte és a rendőrséghez beszállította. Kihallgatás után, Bokor Györgyöt, család vétsége miatt átkísérték a járásbírószék börtönébe. Tanulság: A bankócsinálás legbiztosabb módja, a becsületes munka!

— **Népiünnepélyt** és kosaras táncvizigalmat rendeznek folyó hó 16-án a Sándor-féle kerthelyiségben Ége községben az ujonan létesített dal- és olvasó-egylet alapja javára. A népiünnepélyt a dal- és olvasó-egylet elnöke vezeti, a zenét a műsorversenyekből áll s tallérok, ezüst tárcza stb. versenydíjak vannak kitzítve.

— **Gyilkosság és öngyilkosság.** Vajda A. József 19 éves pálfalvai lakost az arató kalákából hazajövet, négy társa megtámadta s duhajkodás közben agyonszúrta. Főtettes ugyanodaló Czincziri Adám, a büntetéstől való félelmében, még azon este felakasztotta magát.

— **Nyilvános köszönet.** A segesvári Petőfi-emlék javára ujabban adakoztak: Szedlacsek Julia 5 frt, Szabó György 1 frt, Sándor István és neje 10 frt, Spitzer József 1 frt, Kéler Napoleon 10 frt összesen 27 frt. Fogadják a nemes szívű adakozók a végrehajtó bizottság meleg köszönetét. Ez összeggel az alap 17208 frt 78 krt tévén, a végrehajtó bizottság minden előintézkedést megtett arra nézve, hogy a Petőfi szobra a segesvári várnak a csataterre néző pontján s egy siremlék a csataterren elcsesettek hamvai fölé már a jövő 1897. július 31-ig elhelyeztessék. Az alapozási munkálatok a folyó év őszén fognak megkezdetni s gondoljuk, a végrehajtó bizottságnak sikerül a még hiányzó 1000 frtot a hátraérvő egy év alatt összehozva, feladatát végleg megoldani, Segesvár, 1896. aug. 7. Szoboszlai Károly, alelnök Balás Imre, titkár.

— **Piaczi árak.** Tiszta buza 5.—, rozs 3.75 elegendő 4.25, törökbuza 4.—, zab 3.—, árpa —, burgonya új 2.50 hektoliterenként. Szalonna 80 kr, marha-hus 36 kr, disznó-hus 44 kr, juh-hus 24 kr 1 kilogrammonként. Tűzifa kemény 10 frt 40 kr, tűzifa lágy 6 frt 40 kr köbméterenként.

— **Kis lottó húzása.** Az 1896. augusztus 5-én, Nagy-Szebenben megtartott m. kir. lottóhúzás alkalmával kihuzott számok: 68, 37, 51, 60, 47.

KÖZGAZDASÁG.

Mikor van a buzavetés ideje?

(Tapasztalati ajánlat az üszög ellen.)

A hetvenes évek vége felé érdekes vita folyt néhány lapban a buzavetés felett. Gazdák, gazdaszakszerek, szaktanárok mondtak el sok mindent. Engem is érdekelt a kérdés. Alig vártam az alkalmat, hogy közölhessem az olvasottakat az én ismerőseim közül egy régi gazdával s megtudhassam véleményét.

Nem sokára szembe találtam Kolozsvárnak a nádas-felöli végén kora reggel a közeli Magyar-Nádasról jövő V. M. bátyámmal. Leszállított a szekerről, s gyalog mentünk be a városba.

Beszélgés közben röviden elmondottam az üszögről olvasott dolgokat s véleményét kértem, tudván, hogy Erdőfalvi származású, praktikus, értelmes gazda bátyjával együtt.

Nekem terjedelmes megokolással ezeket mondá: Közel 40 éve, hogy gazdászodom és figyelek. A nádas határ éppen olyan, mint a Nyikó-völgyi faluké. Az éghajlat is egyenlő. Buza és rozs alá háromszor szántok. Megtrágyázom jól az oldalos földemet s mélyen alá ugarolom. Forgatáskor kissé fennebb veszem az ekét, vetéskor még fennebb, hogy a trágya lehetőleg alatt maradjon, mert arra a gyökérnek van szüksége. Így a földeim készen vannak s augusztus utolsó és szeptember napjaiban, akár milyen szárazság legyen, a buzát elvetem. A rozszaal nem sietek azért, hogy a virágzása későre essék s hideg ne bántassa. 40 év óta teszek így s nekem üszögös búzám sohasem volt. L. Gy. urnak 1—200 vékas földjében az enyim mellett igen sokszor felnyire üszög volt és van, mert későre szeptember végén, októberben szokott vettetni, mikor egyéb dolgait végezte. A búzának két nyár kell. A búzának tobogni kell, mikor a hóharmat hullani kezd. Szárazság idején, ha az egerek egy néhány szemet megesznek is, az nem olyan nagy kár és baj, mintha üszög terem. Elveszni pedig a szem nem vész el a száraz földben. Ovasztam, hogy Egyiptom szikláinak között 3—4000 éves buzát is találtak az angolok s nagy csodára csiraképes volt. Nem meszelem, nem kék kövezem a vetőmagot, csak korán vetek. Mert én is hiszem, habár apróra nem vizsgálhattam, hogy az üszög gomba-faj. Ez a gomba pedig az őszi éjuapegyenlőség (szept. 21.) körül szokásos esőzés után kap életre. Ha a buza azután kezd kikelni, magával felnevelti az üszög csirát. A hó visszanyomja. Tavasszal újra magával emeli s fejtés és szemzések elfolyja az egész buzafőt s üszög lesz. A korán vetett buza előbb kel ki s az üszög-gomba a földön marad. Én így értem a dolgot s tapasztalásom ezt igazolja. Maga a természet is erre mutat. Aratáskor, takaráskor, kivált szeles időben, sok szem hull el; tehát augusztus 2-ik felében. Az ki is két a szántatlan földben is s következő nyáron kalászt hajt üszög nélkül. Tudok olyan esetet, hol teljes érés idején nagy jégverés volt. A sok szem ott maradt. Következő évben vetés nélkül ott arattak tisztességes üszögtelen gabonát.

Röviden ennyiből áll az, a mit öreg bátyám nekem elmondott.

Több év óta figyelek én is. Igaznak tapasztalom, a mit mondott.

Szükségesnek tartám ezeket ide jegyezni, mert mostanában igen sok üszögöt aratnak gazdáink a késői vetés miatt.

A buzavetésre célozot nagyanyám eme gyakori mondása is: Egyed vetegess, Kisasszony ugyan vess (szept. első 8—10 napja). Nem ártana, ha mások is elmondanák ide vonatkozó tapasztalataikat, mert a kenyérről van szó. Talán akad néhány olyan székely nagygazda, a ki elolvassa s gondolkodni kezd üszögös búzája mellett annak oka felett is.

A dolog lényege az, hogy télen trágyázz, Szentjánosnap előtt ugarolj, Jakabnap táján forgass s augusztus utolsó és szeptember első napjaiban vessel a buzát. A mezőgazdaság üzése nem csupán kézi munka, hanem tudomány is, főleg nálunk. Ne félj, mert a szeptember elején szokásos szárazság miatt a buzát nem vész a porba. Eső lesz az őszi éjuapegyenlőség (szept. 21.) 2—3 heti ciklusában mindenestre. Attól se félj, hogy szárába indul a vetés. A török buzát elpergelni szokott korai hóharmatok annak is utját vágják. Az éjuapegyenlőség táján és után nem öl meg a meleg Erdélyben. Különböző ezer bő esztendőnk inkább, mint egy soványt!...

D.

HIVATALOS RÉSZ.

Másolat. 45742. sz. III-2. Földmivvelésügyi m. kir. miniszter. Mult évi december hó 6-án és f. év május hó 30-án ad. 32472. sz. a. kelt körrendeleteim hatályon kívül helyezése mellett a sertéseknek Budapest Ferencvárosra szállítása iránt a következőket rendelem: 1. Sertések Budapest-

Ferencvárosra szállítása csakis a sertésvészszel, orbánczszal és más ragadós száj- és körömfájással fertőzött és e miatt zár alatt álló, továbbá a sertésvészszel fertőzött községekkel, közvetlenül határos községekben szabad. 2. Sertésvész, sertésorbáncz s száj- és körömfájás miatt zár alatt álló, továbbá sertésvészszel községekkel közvetlenül határos községekben származó sertések marhalevelin a jelen rendeletre való hivatkozással, a marhalevél 1-ső lapján felül világosan feltüntetendő, hogy az állatot származási helye mi okból, mely ragadós sertésbetegség miatt van zár, illetve forgalmi korlátozás alatt. 3. Ily állatok szállítására használt vasuti kocsi sárga színű lapon »Fertőzés gyanújában álló állatok« felirattal látandók el. 4. A sertések kirakás után csakis henteshez szállíthatók és megérkezésük után legkésőbb 5 (öt) nap alatt leöleendő. Ily fertőzött sertés szállítmányoknak visszazállítása tilos. 5. A ferencvárosi sertés konzum vásáron elhullott, vagy elhullva odaérkezett sertések hulláit a tulajdonosok szappan főzésre való felhasználás végett a szappanosoknak közvetlenül eladhatják. 6. Járványmentes és sertésforgalmi korlátozás alatt nem álló községekben sertéseknek Budapest-Ferencvárosra szállítása tilos; az ilyen községekben külön engedélyem nélkül esetleg érkező sertés szállítmányok származási helyükre visszaküldendők. 7. Minden oly esetben, midőn a Ferencvárosra érkező sertés szállítmány marhalevelin hiányosan vannak irányítva, vagy nem szigorúan a jelen rendeletben meghatározott módon vannak kiállítva; vagy a marhalevél kiállítója, mint a feladásnál eljárt kirendelt szakértő felelősségére vonása iránt intézkedni fogok. - Erről a közönséget tudomásulvétel, közgeinek megfelelő utasítása és minél kiterjedtebb módon való közzététel végett értesitem azzal, hogy figyelmeztesse a gazda közönséget, hogy a Budapest-Ferencvárosba küldött sertészállítványokat felrakáskor a kirendelt szakértők, nem pedig állami állatorvosok vizsgálják meg; továbbá hogy a sertésbirtokosok az eladáskor a feltételek megállapításánál óvatosan járjanak el, mert különben a sovány sertéseknél aránytalanul nagy élősúly levonásnak lehetnek kitéve. Budapest, 1896. évi július hó 5-én. A miniszter megbízásából KOVÁCSY S. k.

Sz.: 17978—896. alispáni. Udvarhely város polgármesterének és valamennyi község előljáróságának. Fenti miniszteri rendeletet tudomásulvétel és annak értelmében eljárás végett közlöm. — Székely-Udvarhely, 1896. évi augusztus hó 5-én. Ugron János, alispán.

Sz.: 17991—896. alisp. Udvarhely város polgármesterének és valamennyi község előljáróságának. Közhiértelet végett értesitem, hogy Kis-Szőllős és Völcs községekben a sertésorbáncz megszűnve, a zárlat feloldatott. Székely-Udvarhely, 1896. augusztus 5-én. Ugron, alispán.

Másolat. Sz.: 64766—IV. a. Magyar királyi belügyminiszter. Tekintetes alispán ur! Káplány Géza szegedi kir. ítélőtáblai bír. f. évi május hó 1-től kezdve »Telekkönyv« cím alatt egy folyóiratot indított meg, melynek az a célja, hogy egyfelől a telekkönyvi s ezzel szorosan összefüggő birtokjogi telekkönyvi átalakítási és betétszerkesztési jog ismeretét terjessze, másfelől, hogy gyakorlati utmutatásokat nyújtson a telekkönyvi beadványok helyes szerkesztésére nézve. Minthogy a községi és körjegyzők telekkönyvi beadványok szerkesztésével is foglalkoznak és a szóban levő közlöny idevonatkozólag hasznos utmutatásokkal fog szolgálni a kérdésben forgó közlöny a jegyzői kar támogatását megérdemli. Miért is a nevezett szerkesztő ítélőtáblai bír. kérelme folytán felhívom tekintetes alispán urat, hogy a szóban levő folyóirat megindításáról a községi és körjegyzőket azzal értesítse, hogy a kérdésben forgó folyóirat minden hó 1-én legalább egy ivnyi tartalommal jelenik meg, előfizetési ára pedig — mely a szerkesztőhöz Szegedre közvetlenül küldendő — egész évre 8, fél évre 4 korona. Budapest, 1896. július hó 22-én. A miniszter helyett Latkóczy Imre s. k. államtitkár.

Sz.: 17521—96. alisp. Udvarhely város polgármesterének és valamennyi község előljáróságának és körjegyzőnek. Fenti miniszteri rendeletet ezennel közlöm. Székely-Udvarhely, 1896. évi augusztus 1-én. Ugron, alispán.

Másolat. 48109. szám 1896. III/2. Földmivvelésügyi m. kir. miniszter. A kőbányai m. kir. állategészségügyi hivatal jelentése szerint a sertésvész Kőbányán folyó évi május hó 27-ike óta teljesen megszűnve, a kőbányai sertésbirtok telepről sertéseknek Magyarország területére (Horvát-Szlavonország területét kivéve) szabad forgalomba elszállítását f. évi július hó 26-tól kezdve és az általános állategészségügyi rendszabályok betartása mellett megengedem. Erről a vármegye közönségét tudomásulvétel és közhírre-

tétel végett értesitem azzal, hogy a folyó évi január hó 23-án 6165. sz. a. táviratilag kiadott körrendeletem, mely szerint magyarországi sertéseknek Kőbányára szállítása tiltva van, egyelőre változatlanul érvényben marad. Kelt Budapesten, 1896. évi július hó 25-én. Darányi.

Sz.: 17792—896. alispáni. Járási főszolgabíró uraknak, Székely-Udvarhely város polgármesterének és valamennyi községi előljáróságának. Fenti miniszteri rendeletet tudomásulvétel végett közlöm. Székely-Udvarhely, 1896. augusztus hó 3-án. — Ugron, alispán.

Sz.: 4002—896. k. i. Árverési hirdetmény. Csik-Madaras község közbirtokosságának tulajdonába átment s Csik-Madaras II-ik határrészben fekvő »Aszó« nevű erdőrezszen 450 k. hold területen a m. kir. erdőhivatal által megejtett törzsenkinti kiszámlálás és becslés útján a 40 cm. mellmagasság és azonfelül talált mintegy 90800 köbmétert tevő fenyőhaszonfa eladása szándékolatik. Az eladás zárt írásbeli s egyuttal szóbeli árverés mellett fog történni és pedig Csik-Madaras község hivatalos házánál az 1896. év szeptember 10-én délelőtt 9 órakor. A kikiáltási árul szolgáló 47300 frt becserkéntnek 10% a bánatpénzül leteendő, még pedig a zárt ajánlatot tevők által az árverés megkezdésére kitűzött határidő előtt a községi bír. az árverezni szándékozók által pedig az árverés megnyitása után a bizottság kezébe. A részletes feltételek megtekinthetők ugy alattirt szolgabírói hivatalnál, mint a község előljáróságánál, bővebb felvilágosítás pedig a csikszeredei m. kir. erdőhivatalnál szerezhető meg. Felcsiki főszolgabíró. Csik-Szereda, 1896. július 18-án. Fehér Sándor, főszolgabíró.

17897—896. alisp. Udvarhely város polgármestere és valamennyi község előljáróságának. Fenti hirdetményt köztudomásra juttatás végett kiadom. Székely-Udvarhely, 1896. augusztus 3-án. UGRON, alispán.

Sz.: 14273—896. alisp. Valamennyi község előljáróságának. Dr Szabó Mihály Kolozsvármegye kir. s. taufelügyelőjének a »Népoktatásügyi községi közigazgatás kézikönyve« és ennek kiegészítő részét képező »Tanítók jogai s kötelességei« című második teljesen átdolgozott és mintegy 10 ivvel bővített munkáját, mint oly művet, mely hivatva van a községi tanügyi adminisztráció helyességére és egyöntetűségére befolyjni s tájékoztatásból eredő sok közbeeső intézkedést megszüntetni a községi előljáróknak és körjegyző uraknak figyelmébe ajánlom. A könyv ára 2 frt 50 kr. Ha egyszerre 10 példány rendeltek meg 2 frt. A közigazgatás érdekében igen óhajtanék tartani, hogy minden község és a községi adminisztráció vezetésére hivatott közegek megrendeljék. Az előfizetési díj beküldése mellett hozzáam jelentendő be. Székely-Udvarhely, 1896. évi június hó 25-én. UGRON, alispán.

Sz.: 18093—896. alisp. Udvarhely város polgármesterének és valamennyi község előljáróságának. Közhiértelet végett értesitem, hogy Zsiberken és Kissinken a bivalvész, Brutyán a léptene járványosan fellépett és a zárlat elrendeltetett. Székely-Udvarhely, 1896. augusztus 6-án. Alispán helyett Jakab Gyula, főjegyző.

HIRDETÉSEK.

Pályázat internátus-felügyelői állásra.

A székelyudvarhelyi áll. főreáliskolával kapcsolatos internátusnál rendszeresített felügyelői állásra ezennel pályázat hirdettek. Ezen állás javadalmazására a X. fizetési osztálynak megfelelő 800 frt fizetés, mely összegből 200 frt az internátusban való ellátásért levonatik és természetben való lakás. Az alkalmazott rendes állami hivatalnok, mint ilyen nyugdíjképes s a X. fizetési osztály magasabb fokozataiba is előléphet. A kinevezett felügyelő az internátusban tartozik lakni s a nevelői és felügyelői tisztelet gyakorolni, továbbá az irodai és számviteli teendők körül segédkezni. Ezen állásra első sorban végzett tanárjelöltek, másodsorban végzett polgári iskolai és népiskolai tanító-jelöltek pályázhatnak. Pályázók a vallás-és közokt. m. kir. miniszterhez címzett folyamodványukat, melyben életkoruk, hadkötelezettségi viszonyuk, végzett tanulmányaik, képesítésük, nyelvismeretük okmányokkal igazolandók, a székelyudvarhelyi kir. állami főreáliskola igazgatóságához f. évi augusztus hó 15-ig küldjék be.

A vallás- és közokt. m. kir. minisztertől.

Budapest, 1896. július 30.

Egy kitünő vizsla

jól betanítva eladó. Hol, megmondja a kiadóhivatal

FÜRDŐI és CZIPŐK

a legcsinosabb kiállításban és olcsó árak mellett — tisztán kézi munkával előállítva — nők, urak és gyermekek részére állandó raktáron vannak az „Első székely czipő-raktár szövetkezet”-nél (Székely-Udvarhely „Börjarszövetkezet” üzlethelyiségen). 15-26

Vidéki megrendelések mérték, vagy egy viselt czipő beküldése után pontosan teljesítve lesznek.

Uj üzlet!

Van szerencsém a t. közönség b. tudomására hozni, hogy a helyi piacon, a Kossuth-utcában, Solymosy János ur gyógyszerjára mellett, a mai kor igényeinek megfelelő nyílt

férfiszabó-üzletet

nyitottam, melyet t. megrendelőim igényeinek úgy rendeztem be szövetekkel, hogy t. megrendelőim tetszés szerint választhatnak. 16 évi önállóságom alatt tett tapasztalatok után képes vagyok a legkényesebb igényeknek is megfelelni fő törekvésem. — Szolid munka, szolid ár és pontos kiszolgálás.

B. megrendeléseiket kérve s magamat a n. é. közönség pártfogásába ajánlva Székely-Udvarhely, 1896. augusztus hó.

Kész szolgálattal
Jakabos Miklós.
férfi-szabó.

Üzlet-nyitási jelentés!

Van szerencsénk a n. é. közönség becses tudomására hozni, miszerint a helybeli piacon a Szántó-féle házban egy

fűszer-, gyarmatáru- és bőrüzletet nyitottunk.

Ezen alkalommal főszóval fektettünk arra hogy üzletünket kitűnő fajta lisztkekkel, valamint a legjobb minőségű kávékkal, rizsekkel s minden e szakmába vágó árukkal szereljük fel. Nagy választék erdélyi kitűnő borokban

Midőn a n. é. közönség szíves pártfogását kérjük, jegyzünk hazafias tisztelettel:

Salamon és Szombathy.

VALÓDI TISZTA

ERDÉLYI HEGYI BOROK

olcsó árjegyzék szerint

Fernengel Gyula pinczejéből

Székely-Udvarhelyen (Kossuth-utca).

15-0

A TEUTSCH-féle BOROK

Kaphatók
Székely-Udvarhelyen
Gal Jánosnál.

Az „AGRARIA” intézet

(a Hollandiai Hitelbank vezérképviselősege)

Budapesten, Kerepesi-ut 73. szám.

UDVARHELYVÁRMECEYI MEGBIZOTT:

BETEGH PÁL pap r- és zenemű-kereskedése Székely-Udvarhely.

Földbirtokra 3 $\frac{1}{2}$ %-os, bérházakra 4%-os, egyéb ingatlanokra 5-6%-os jelzálogi és konvertálási kölcsönöket 5-60 évi törlesztésre, valamint személy- és váltóhiteleket 1000 frttól kezdve minden összeg erejéig eszközöl.

A konvertálási kölcsönök a törvényes bélyeg- és illetékmentességet élvezik. A választékkal ellátott iudakozódásokra minden kívánt felvilágosítás levélileg is készségesen megadatik.

16-20

Posta és sürgöny cím: „Agraria” Budapest, Kerepesi-ut 73. sz.

Feltűnő olcsó!

RUDOLF JÓZSEF kárpitos butor-üzete Székely-Udvarhelyt.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy 1889. óta feunálló kárpitos-üzletemet megnagyobbítottam s ezentul készen tartok mindenféle butorokat u. m.: Sifoneroakat, ágyakat, tükröket, függönytartókat, mosdó- és éjjeli szekrényeket, író- és szalonasztalokat, divánokat és nádszékeket, a legegyszerűbbtől a legdisebbeszig. Elvállalok továbbá mindenféle divánok, garniturok, matrácok, függönyök és rolletták készítését, női kézimunkák montirozását, szobafalak kárpitozását papir tapétával is mindenféle díszítéseket.

Továbbá bátor vagyok a n. é. közönség becses figyelmét azon körülményre felhívni, hogy a nálam vásárolt butorokért teljes felelősséget vállalok, mert áruim nem gyári munkák, hanem a legjobb hírnevű asztalosoknál készültek.

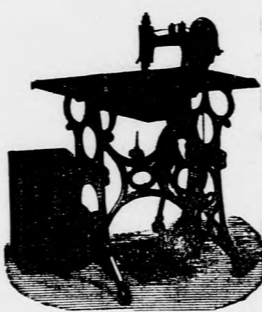
Kézpénzzel tett előnyös vásárlásaim folytán és mivel nyílt helyiséget sem tartok s ez által is tetemes költséget megtakarítva, azon kedvező helyzetben vagyok, hogy tisztelt vevőimet olcsóbban kiszolgálhatom mint bárki más.

Egyuttal köszönöm a n. é. közönségnek irántam ez ideig tanúsított bizalmát s kérve ezutánra is becses pártfogásukat.

Teljes tisztelettel

Rudolf József.

Részletfizetésre is!

ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁR a legjobb minőségűnek ismert Singer varrógépekből.

Az „ADRIA” magyar és Gritzner „durlachi” világhírű varrógépgyárakkal feltűnő olcsó árakban, részletfizetésre is!

Feltétlen jótállás mellett.

Nagy választék vadászfegyverek, flóbert és forgópisztolyokban.

A lábatlani cementgyár főraktára.

Építéshez vasgerendák, kulcsvasak, épület vasalások, tető lemezek a legolcsóbb árakban és gyorsan szállítanak.

Gyertyánffy Jónás fiai

vaskereskedése Székely-Udvarhelyt.